

KGYTK 2025

ismeretterjesztő
társadalomtudomány

Kedvenc hangszerem, a dob

„Vannak léleknek régiói, amibe csak a zene világít be”

(Kodály Zoltán)

Ignác Soma

3. évfolyam

Da Vinci Tehetséggondozó Általános Iskola, Tatabánya

Felkészítő tanár: Rektor Orsolya, Somodi Katalin

Tartalomjegyzék:

1. Bevezető: Témaválasztásom indoklása
2. A ritmus (rituális szerep, kommunikációs eszköz)
3. Hangszerek - a dobok helye a hangszerek között
4. A dobok fejlődés-története
5. Dobszettek
6. Miért jó dobolni? A ritmus és a zene hatásai
 Zeneterápia Magyarországon
 A Ronnie Gardiner módszer
 Clem Burke kutatása
7. Befejezés

Bevezetés:

Életem első tudományos munkáját egy, a szívemhez igazán közel álló témáról írom, méghozzá a dobokról.

Ahogy a többi kisgyerek, én is korán kezdtem ismerkedni a zenével. Zenehallgatás közben a ritmus gyakran ragadott magával és a családomat az örületbe kergetve jártak a kezeim, lábaim. Doboltam mindenen, amit értem. Az asztalon, edényeken, a kutyáink hátán, az autóban, a kanapé párnáin...Aztán egy nap a diáktársaimmal dobszerkót építettünk a sulis udvarán. Felhasználtunk mindent, amit találtunk, fabarabokat, ágakat, köveket, terméseket, konzervdobozokat, sőt még egy régi Esztergom Camping táblát is. Végül egész jól doboltunk rajta.

Kép 1: Dobolás a fiúk bázisán Forrás: saját fotó

A családukban nem én vagyok az első, aki zenél. Apukám és a testvérem gitározna, így nem volt nagyon nehéz rávenni a szüleimet, hogy keressünk nekem egy dobtanárt. Reméltem, hogy ha én megtanulok dobolni, akkor lesz lehetőségünk arra is, hogy majd együtt zenéljünk. Lelkesedésemet hamar siker koronázta, a tavalyi év folyamán kétszer is felléphettem a testvéremmel, Vincével. Itthon is gyakran zenélünk együtt.

Kép 2: Az első koncerten. Forrás: saját fotó

Ismeretterjesztő munkámban arra kerestem a választ, hogy vajon miért tudja így magával ragadni az embert ez a hangszer, ami nem is dallamot, hanem “csak” ritmust ad a zenéhez.

A munkám elkészítése során kerestem szakirodalmat könyvtárban, online és 2 nagy külföldi hangszeráruházba is ellátogattam, hogy minél többféle hangszert próbálhassak ki.

Kutatkozásom első állomása a ritmus megértése volt.

A ritmus

“RITMUS: A ritmus azonos vagy hasonló folyamatok, történések, jelenségek időbeli rendszere; szabályos váltakozása, ismétlődése.

A ritmus határozza meg a hangok és hangsúlyok időbeli helyét és relatív időtartamát a zenében.”¹

A ritmus megjelenése: a ritmus számos megjelenési formájával találkozunk, a zenén kívül is.

¹ Forrás: <https://www.zenci.hu/szocikk/ritmus> Letöltés: 2025.02.21

Törzsi élet és rituálék:

A ritmusnak már a törzsi népeknél is nagy szerepe volt. A Magyar Zene Házának állandó kiállítása, a Hangdimenziók - Utazások térben és időben is pontosan ezzel kezdődik. Egy erdő közepén, tábortűz mellett próbálhatjuk ki milyen egy törzsi rituáléba belecsöppenni és a dobokat kipróbálni.

Ezen rituálék egyes törzsi népeknél a mai napig fennmaradtak. A dobok monoton ritmusa, segíti az embereket abban, hogy egy módosult tudatállapotba kerüljenek. Hasonló, mint a meditáció vagy a relaxáció, ami az iskolai mindfulness órákon is csinálunk.

Kép 3: A Magyar Zene Házának állandó kiállítása

Forrás: <https://zenehaza.hu/helyszin/allando-kiallitoter> Letöltés: 2025.02.21

A ritmus, mint kommunikációs eszköz:

A ritmus a kommunikációban is megjelenik.

Az egyik legjelentősebb és legismertebb ritmus alapú kommunikációs eszköz a **távíró**, amit a hozzá tartozó kódrendszerrel **Samuel Morse** talált fel az 1800-as évek első felében.

A kódnyelvben rövid (ti) és hosszú (tá) jelek kombinációi találhatók és minden betűhöz egy-egy jelsor kapcsolódik.

Ezt a jelsort aztán le lehet írni, el lehet dobolni vagy akár fényvillanásokkal vagy kacsintással is lehet morzézni. A nemzetközi nyelvben használt segélykiáltás, az SOS például így néz ki:

S O S ti ti ti tá tá tá ti ti ti vagy . . . - - - . . .

A ritmus megjelenése a hétköznapi életben:

A hétköznapi életben is sokféle ritmust fedezhetünk fel. Például a nappalok-éjszakák vagy az évszakok, hónapok változása, egy ember lépteinek vagy kopogásának a ritmusa, a szívünk verése vagy a légzésünk üteme. De akár a napi rutinjaink, a szobánkban elhelyezett tárgyak, bútorok, az úton haladó járművek, a sütemények rétegei, a csíkok a pólónkon vagy a nadrágunkon is ritmikusán követhetik egymást, sajátos, egyedi ritmust teremtve a térben vagy az időben. A ritmust hallhatjuk, láthatjuk, érezhetjük és mi magunk is létrehozhatjuk. A ritmus maga az élet!... vagy az élet is ritmus?

A ritmust a zenében az ún. ritmus hangszerek biztosítják, legismertebb ezek közül a dob.

Hangszerek - A dobok helye a hangszerek között

A hangszereket elsősorban az alapján tudjuk csoportosítani, hogy hogyan tudjuk őket megszólaltatni.

Vannak az úgy nevezett:

- **vonós:** hegedű, cselló, bőgő,
- **pengetős:** hárfa, gitár, lant, ukulele
- **fúvós:** fuvola, furulya, oboa, kürt, klarinét, szaxofon, trombita, harsona
- **billentyűs:** zongora, orgona, tangóharmonika
- **ütős:** xilofon, vibrafon, triangulum, kasztanyett, gong, hanarag, **különböző dobok** hangszerek
- egyéb hangszerek pl. rázós, pörgetős ritmushangszerek, mint a kereplő vagy a rázótojás

Ütős hangszerek: ez a legtöbb hangszerből álló és legősibb hangszercsoport.

Az ütős hangszerek, lehetnek:

- ritmus/hangolatlan hangszerek: ezekkel csak ritmust lehet játszani pl. dob, gong, cajon

Kép 4: ütős ritmus hangszer, a cajon. A képen pont egy gyerekeknek való változat.

Forrás: saját fotó

- dallam hangszerek/hangolt : ezekkel dallamot is lehet játszani pl. xilofon, handpan

Kép 5: ütős, dobhoz hasonló dallamhangszer, a handpan

Forrás: https://www.klangfarbe.com/Shop/Artikel/Sela_SE_201_Handpan_Stainless_Steel_D_Kurd_inkl_Tasche.html Letöltés: 2025.02.21

A dobok fejlődése:

A dobok nagyjából egyidősek az emberiséggel. Az első dobok még **tömör fából** készültek, később lettek üreges testűek, melyre állatbőrt feszítettek ki. Mára a dobok gyártása során már fémet illetve különböző szintetikus anyagokat is használnak.

A dobok fejlődésében fontos pillanat volt, amikor úgy gondolták ,hogymeg egy ember nemcsak egy, hanem egyszerre több dobot is meg tud szólaltatni, ha mindkét kezét és lábait is használja. Így kezdtek el kísérletezni a különféle **összeállításokkal**.

Kb. 1930-tól már kialakultak a dobszettek.

Az első elektromos dob 1976-ban készült, Joe Pollard és Mark Barton készítette és Syndrum névre hallgatott.

Kép 6: Az első elektromos dob, a syndrum Kép forrása: <https://reverb.com/item/35358461-syndrum-inventor-joe-pollard-s-original-syndrums-twin-electronic-drums> Letöltés ideje: 2025.02.21

Az elektromos dobok később egyre nagyobb teret hódítottak. Nagy előnyük, hogy otthon anélkül is lehet rajtuk gyakorolni, hogy az örületbe kergetnénk velük a családot (meg a szomszédokat □). Itthon én is ilyenén szoktam gyakorolni.

Ma már egy komolyabb elektromos dobnak mind a kinézete, mind a hangzása nagyon hasonlít egy akusztikus dobéhoz. Többet is kipróbáltam.

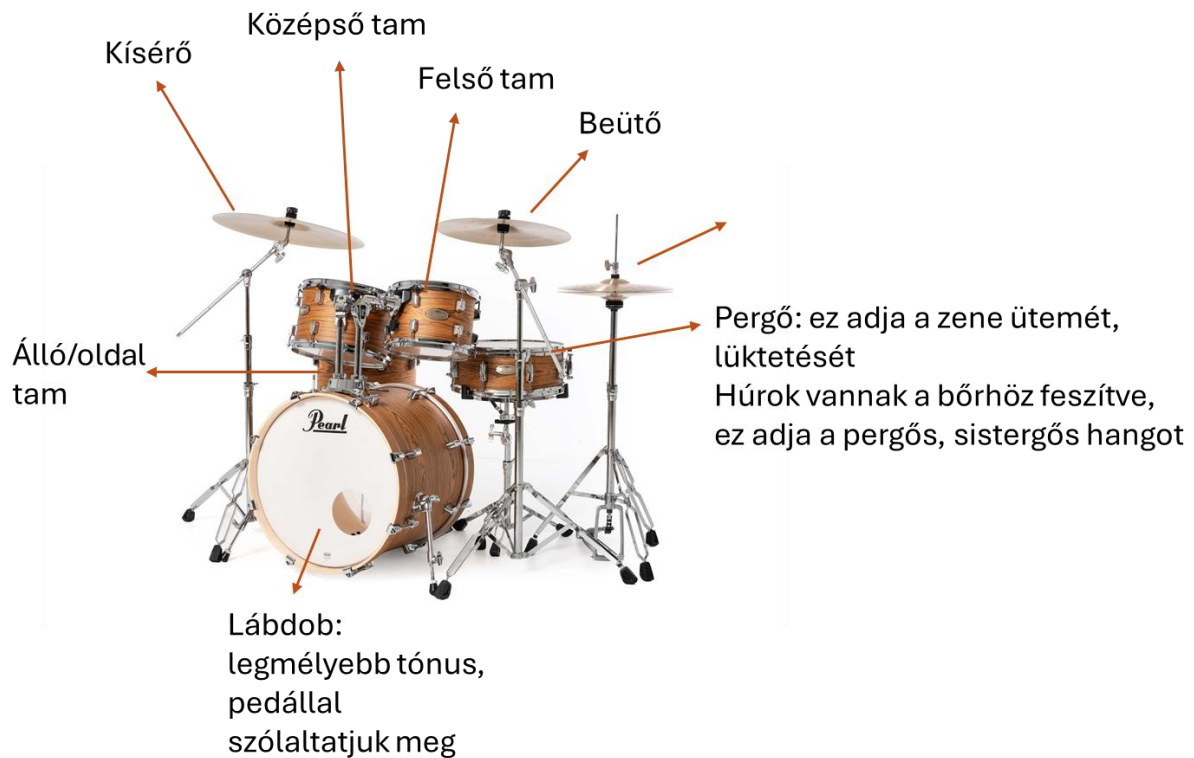
Kép 7: EFNOTE elektromos dobszett próba a frankfurti Session hangszeráruházban. Talán a legjobb elektromos dob. Kép forrása: saját fotó

Kép 8: A Roland egyik legjobb és legújabb elektromos dobszettje. Az ára is borsos, 7.500EUR körül kapható.

A dobszett részei:

A dobszettek általában legalább 6 dobból állnak. Az elrendezés többek között attól függ, hogy a dobos jobb vagy bal kezes, milyen zenei irányzatot követ és milyen a személyes stílusa, képzettsége.

Kép 9 : A dobszett részei Kép forrása: saját szerkesztés

Miért jó dobolni?

Aki egyszer is megpróbált dobverőt ragadni, biztosan egyetért abban, hogy dobolni mennyire nem egyszerű, és milyen nagyfokú koncentrációt igényel.

De ennél is többről van szó.

Zeneterápia:

Magyarországon működik a **Magyar Zeneterápiás Egyesület**, akik a zene gyógyító erejével segítenek másokon.

Mi a **Zeneterápia**?

A magyar Zeneterápiás Egyesület honlapján ezt így fogalmazzák meg:

“Zeneterápia során a képzett zeneterapeuta, egy tervezett folyamatban használja a zenét vagy zenei elemeket (hang, ritmus, dallam, harmónia) annak érdekében, hogy elősegítse a kommunikációt, kapcsolatokat, tanulást, kifejezést, mobilizációt, szervezést, szerveződést. Ezek mellett pedig terápiás hatást gyakoroljon fizikai, emocionális, mentális, szociális és kognitív területeken. A zeneterápia célja, hogy az egyén lehetőségeit feltérképezze és/vagy sérült funkcióit helyreállítsa, így jobb intrapszichés és/vagy interperszonális integrációt tegyen lehetővé, s a prevenció, rehabilitáció vagy kezelés következtében a személy minőségileg jobb életet élhessen.” (Zeneterápiás Világkongresszus, Hamburg 1996.)²

Ez a módszertan csecsemőkortól idős korig, korlátok nélkül alkalmazható, mivel nem feltétlenül igényel aktív jelenlétet.

Clem Burke kutatása

Mára már több klinikai kutatás bizonyítja, hogy a dobosok agyszerkezete eltér a nem dobosokétól, ami az agyféltekék között gyorsabb információáramlást tesz lehetővé. A Royal Society (vagyis az angol Királyi Természettudományos Társaság) oldalán is elérhető annak a vizsgálatnak az anyaga, amit **Clem Burke** dobos kezdeményezett és amibe számos angol egyetem szakértőjét bevonta. Ez a kutatás 8 héten keresztül vizsgált hiperaktív és autista gyerekeket, akiket elkezdtek heti 2 alkalommal dobolni tanítani. A kutatás bizonyította, hogy ezen gyerekek hipeaktivitási, figyelemzavar problémái csökkentek és az érzelmeiket is jobban tudták kontrollálni.

A Ronnie Gardiner módszer

Ahogy kutakodtam, rátaláltam egy csodálatos módszerre, a **Ronnie Gardiner módszerre**, ami kifejezetten a dobolás segítségével fejleszti az agyi funkciókat.

Ronnie Gardiner 1932-ben az Egyesült Államokban született, majd később Svédországba költözött. Profi jazz dobosként élte az életét, több, mint 80 lemez elkészítésében vállalt szerepet. Később személyes tragédiája készítette arra, hogy foglalkozzon az agy működésével, az agyi funkciók fejlesztésével. Módszere a dobolásra épül és 1980-ra alakult ki. Mára világszerte oktatják, a híres londoni Royal College of Music személyesen is tartott előadást a hallgatónak.

² <https://magyarzeneterapiasegyesulet.hu/mi-a-zeneterapia/>

Mottója: **RYTHM IS LIFE, LIFE IS RYTHM.** A ritmus élet. Az élet ritmus.

Mire jó a Ronnie Gardiner módszer?

- tréningezi az agyat
- fejleszti a koncentrációt
- segíti a koordinációt
- javítja a memóriát
- oldja a stresszt és a szorongást
- segít a tanulási problémák leküzdésében

Kiknek? Gyerekeknek és felnőtteknek egyaránt, mindenkinek, akinél az idegrendszer támogatásra szorul. Stroke-on átesett betegekre vonatkozóan klinikai kutatások is készültek, melyek alátámasztották a módszer hatékonyságát.

Hogyan? Általában csoportos foglalkozások keretében, melyeken a résztvevők a saját testüket használva, hangszer nélkül, kézzel-lábbal dobolnak.

Az alábbi video egy ilyen bemutató foglalkozást mutat.
<https://www.youtube.com/watch?v=xeSWxJv3ysY>

A Ronnie Gardiner módszerrel Magyarországon is többen foglalkoznak, így ha valaki komolyabban nem szeretne dobolni, akkor is van lehetősége a dobolás pozitív hatásait megtapasztalni.

Befejezés

Tudományos munkám során arra kerestem a választ, hogy vajon miért olyan jó a dobolás, azon kívül, hogy én nagyon szeretem csinálni. Sejtettem, hogy a dobolásnak vannak nagyon pozitív hatásai, pl.: stressz levezetése, koncentráció fejlesztése, ritmusérzék kialakítása, de arra magam sem számítottam, hogy még az agy szerkezetében is okoz változást. Remélem az írásommal sikerült ezt a hangszert az olvasókhoz is közelebb hoznom, és egyszer majd kipróbálják valamilyen formában.

Felhasznált irodalom:

<https://puretonemusic.hu/hangszerek-csoportositasa-itthon-es-vilagszerte/>

Max-Wade-Matthews: A hangszerek és a zene könyve

Mi Micsoda Hangszerek

SzemTanú: Hangszerek

<https://reverb.com/item/35358461-syndrum-inventor-joe-pollard-s-original-syndrums-twin-electronic-drums>

https://www.youtube.com/watch?v=rC_Ar27_GLE - MB Drums dobiskola A dobszett részei

<https://www.ronniegardinermethod.com/>

<https://www.csodakapualapitvany.hu/therapy/ronnie.html>

<https://www.athidalo.com/ritmus-gondolkodas-mozgas-a-ronnie-gardiner-modszer-rgm?srsId=AfmBOopwQDvXVGA453XnQptB0U9U4hbVO0sMMonbdxTADkB2qH9cW6WD>

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/39162074/>

<https://www.youtube.com/watch?v=xeSWxJv3ysY>

<https://www.youtube.com/watch?v=NqvV8cApLZo&list=PL-yjlispdIfF2s5BWbvKvDdxI87wkeSqM&index=4>

<https://jobb-bal-dobbal.hu/>

<https://magyarzeneterapiasegyesulet.hu/>

<https://index.hu/tudomany/2023/07/13/dobolas-autizmus-hiperaktivitas-diszlexia/>

<https://royalsociety.org/news/2023/07/drumming-national-curriculum/>